

**MASALA YECHISH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHDA
ZAMONAVIY YONDASHUVLAR**

Muxiddinova Yulduz Rustam qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Ellikqala pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim

yo'nalishi 3- bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy yondashuvlarning o'rni va ahamiyati yoritilgan. O'quvchilarning mustaqil fikrlashi, tahliliy yondashuvi, muammoli vaziyatlarni hal qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda innovatsion metodlar, raqamli texnologiyalar va faol ta'lim strategiyalarining o'rni tahlil etilgan. Shuningdek, masala yechish orqali kompetensiyani shakllantirish jarayonining bosqichlari va samarali metodik tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: masala yechish, kompetensiya, zamonaviy yondashuv, innovatsion metodlar, tahlil, qaror qabul qilish, ta'lim texnologiyalari

Annotation: В статье рассматривается роль и значение современных подходов в формировании компетенции решения задач. Анализируется эффективность инновационных методов, цифровых технологий и активных стратегий обучения в развитии у учащихся навыков самостоятельного мышления, анализа и принятия решений. Также представлены этапы формирования компетенции через решение задач и методические рекомендации.

Keywords: решение задач, компетенция, современные подходы, инновационные методы, анализ, принятие решений, образовательные технологии

Аннотация: The article discusses the role and importance of modern approaches in developing problem-solving competence. It analyzes the effectiveness

of innovative methods, digital technologies, and active learning strategies in enhancing students' independent thinking, analytical skills, and decision-making abilities. The paper also presents stages of competence formation through problem-solving and offers practical methodological recommendations.

Ключевые слова: *problem solving, competence, modern approaches, innovative methods, analysis, decision making, educational technologies*

KIRISH

Masala yechish kompetensiyasini shakllantirish o'quvchilarni matematik fikrlashga, muammolarni hal qilishga va ularni amaliyotda qo'llashga o'rgatishning asosiy maqsadlaridan biridir. Harakatga doir masalalarni hal qilish jarayonida o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish, o'z navbatida, ularning ta'limdagi muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy pedagogik metodlar va yondashuvlar, ayniqsa, masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga yordam beradi.

Masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy yondashuvlarning asosiy maqsadi o'quvchini faqatgina matematik formulalar va metodlarga emas, balki amaliy vaziyatlar asosida mantiqiy fikrlash va ijodiy yondashuvlar ishlab chiqishga undashdan iboratdir. Bu yondashuvlar o'quvchilarda nafaqat bilimlarni o'rganishga, balki ularni turli vaziyatlarda qo'llashga, masalalarni tahlil qilish va kreativ yechimlar topishga yordam beradi.

Masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy yondashuvlar quyidagi asosiy turlarga bo'linadi:

1. Faol ta'lim usullari.

Faol ta'lim usullari o'quvchini dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. O'quvchilar masalalarni yechishda faqat o'qituvchining ko'rsatmalariga tayanmay, balki o'z fikrlarini ilgari surib, guruhda yoki juftlikda ishlashadi. Bu yondashuv o'quvchilarga o'zaro fikr almashish, bir-birining yechimlarini tahlil qilish, savollar berish va javoblar izlash imkoniyatini beradi. Misol sifatida, "muammoli ta'lim" yondashuvini keltirish mumkin. Bu usulda o'quvchi masala

yechish jarayonida avvaliga qiyinchiliklar bilan yuzlashadi, keyin esa muammoning yechimini izlab, jamoaviy ravishda masalani hal qiladi.

2. Integratsiyalashgan yondashuvlar.

Zamonaviy ta'limda masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda integratsiyalashgan yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Bu yondashuv turli fanlar o'rtasida bog'lanishlar o'rnatishga asoslanadi. Masalan, matematika va tabiatshunoslik fanlari birlashtirilgan masalalarda o'quvchilar matematik formulalar va fizika qonunlarini qo'llash orqali masalalarni yechishga harakat qiladilar. Bu yondashuv nafaqat matematik bilimlarni mustahkamlashga, balki turli fanlarga oid tafakkur va yondashuvlarni ham rivojlantirishga yordam beradi.

3. Loyiha asosidagi o'qitish.

Loyiha asosidagi o'qitish (project-based learning) yondashuvi masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda samarali usul hisoblanadi. Bu yondashuvda o'quvchilar o'z bilimlarini real hayotdagi masalalar yechishda qo'llashadi. Loyiha asosida o'qitish jarayonida o'quvchilar guruhda ishlash, muammolarni hal qilish, yangi g'oyalar ishlab chiqish, natijalarga erishish uchun birgalikda harakat qilishni o'rganadilar. Masalan, matematik model yaratish, statistik ma'lumotlarni tahlil qilish, grafik va diagrammalar chizish orqali masalalarni yechish.

4. Kognitiv yondashuvlar.

Kognitiv pedagogika masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda eng muhim yondashuvlardan biridir. Bu yondashuv o'quvchining fikrlash jarayonini rivojlantirishga qaratilgan. Kognitiv yondashuvda o'quvchiga murakkab masalalar beriladi, va ularning yechimlarini bosqichma-bosqich topishga undaladi. Bu jarayon o'quvchining diqqatini kuchaytiradi, mantiqiy tahlil qilish va kreativ fikrlashni rivojlantiradi.

5. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'lim.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga kirib kelishi masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda yangi imkoniyatlarni ochib berdi. Kompyuter dasturlari, simulyatsiyalar, interaktiv doskalar va boshqa

raqamli vositalar yordamida masalalarni vizual tarzda yechish, o'quvchilarga masala yechishning murakkab bosqichlarini osonlashtirish imkonini beradi.

Masalan, interaktiv ta'lim platformalarida masalalar yechish jarayonini amalga oshirishda o'quvchilar uchun tezkor va samarali natijalar ko'rsatiladi.

6. O'qituvchining individual yondashuvi.

Zamonaviy ta'limda o'qituvchining individual yondashuvi masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda katta rol o'ynaydi. o'quvchilarni shaxsiy xususiyatlari, qiziqishlari va bilim darajasiga qarab o'qitish, ularga eng mos keladigan ta'lim metodlarini tanlash, har bir o'quvchining individual rivojlanishiga moslashtirilgan masalalarni berish samarali natijalar beradi. Bu yondashuv o'quvchilarni o'zlarining kuchli tomonlarini rivojlantirishga, zaif tomonlarini esa mustahkamlashga yordam beradi.

Zamonaviy yondashuvlarning samaradorligi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda samarali bo'lishi uchun o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalarni rivojlantirishi kerak:

- Muammolarni tahlil qilish va ular uchun mos yechimlarni topish;
- Turli metod va yondashuvlardan foydalanish;
- Mantiqiy fikrlash va kreativ fikrlashni rivojlantirish;
- Jamoada ishlash va guruh ishida faol ishtirok etish;
- O'z bilim va ko'nikmalarini turli vaziyatlarda qo'llash.

Zamonaviy yondashuvlar nafaqat masala yechish kompetensiyasini shakllantirishga, balki o'quvchilarni mustaqil fikrlash, ijodkorlik va mantiqiy qarorlar qabul qilishga o'rgatishga yordam beradi. Bu esa, o'z navbatida, ta'lim sifatini oshiradi va o'quvchilarning hayotdagi muammolarni hal qilishga bo'lgan tayyorgarligini kuchaytiradi.

Masala yechish kompetensiyasini shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning qo'llanilishi o'quvchilarda yuqori darajadagi analitik va kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu metodlarning

muvaffaqiyatli qo'llanishi o'quvchilarning nafaqat matematik bilimlarini, balki umumiy aqliy salohiyatini ham mustahkamlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, masala yechish kompetensiyasi zamonaviy ta'limda asosiy ko'nikmalardan biri hisoblanadi. Bu kompetensiyani shakllantirish uchun innovatsion metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va faol ta'lim yondashuvlaridan foydalanish o'quvchilarning fikrlash darajasini, mustaqillikni va hayotiy vaziyatlarda yechim topish salohiyatini oshiradi. Shu sababli, pedagoglar dars jarayonida masala yechishga yo'naltirilgan interaktiv usullarni keng qo'llashlari, o'quvchilar yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda yondashuvlarni tanlashlari muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdug'afforov, M. (2016). "Boshlang'ich sinflarda harakatga doir masalalar bilan ishlash metodikasi". Toshkent: Ma'naviyat.
2. Tursunov, X. (2020). "Boshlang'ich ta'limda harakatga doir masalalar va metodik yondashuvlar". Toshkent: Ta'lim va metodika.
3. Zokirov, J. (2020). "O'qitishda harakatga doir masalalar bilan ishlash va metodik qo'llanma". Toshkent: o'zbekiston matbuoti.

Tashkent State University of Economics (2020). "Harakatga doir masalalar bilan ishlashda innovatsion yondashuvlar". Toshkent: TSEU Press